

Land	Norge
Domstol	Oslo tingrett
Parter	Softship GmbH mod Wallenius Wilhelmsen Ocean AS
Dato for afgørelse	25. september 2020
Afgørelsestype	Dom
Status	Retskraftig
Dato for publicering i domsdatabasen	18. januar 2021
Omtalt i It-kontraktret, 2. udgave	Ikke omtalt
Gengivet fra	Oslo tingsretts domsbog

Resumé

Sagen angik leverandørens ret til erstatning efter opsigelse af kontrakt vedrørende IT-levering. Leverandøren krævede erstatning for allerede afholdte konsulenttimer, reserveret kapacitet (både til konsulenttjenester og softwareudvikling), samt administrativt arbejde i forbindelse med ophævelsen. Kontrakten gav kunden ret til at opsige aftalen uden begrundelse. Retten fandt på baggrund af parternes aftale, at kunden havde ret til at opsige kontrakten, og at det var leverandørens egen risiko, at leverandøren havde reserveret konsulentkapacitet. Leverandøren kunne derfor ikke kræve erstatning herfor. Retten tilkendte dog erstatning for konsulenttimer brugt inden ophævelsen for administrativt arbejde i forbindelse med ophævelsen. Kravet vedrørende reserveret udviklerkapacitet til softwareudvikling blev også afvist, da der ikke var indgået en aftale herom på tidspunktet for ophævelsen.

Nøgleord: Erstatning, negativ kontraktinteresse, opsigelse og opgørelse af erstatningskrav

Denne dom er hentet fra Lovdata med Lovdatas tilladelse.

Udnyttelse af afgørelser fra Lovdata til forlagsvirksomhed, distribution, drift af søgbare databaser eller til undervisningsvirksomhed kræver særskilt aftale med Lovdata. Lovdata afgør i tvivlstilfælde, hvorvidt der foreligger forlagsvirksomhed, distribution, drift af søgbare databaser eller undervisningsvirksomhed.

Videresalg af Lovdatas tjenester kræver særskilt aftale.

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 25.09.2020 i Oslo tingrett,

Saksnr.: 20-018096TVI-OTIR/01

Dommer: Tingrettsdommer Elisabeth Jordan Ramstad

Saken gjelder: Krav om erstatning etter kansellering av kontrakter

Softship GmbH

Advokat Ole Rasmus Asbjørnsen

mot

Wallenius Wilhelmsen Ocean AS

Advokat Fredrik Lilleaas Ellingsen

DOM

Saken gjelder krav om erstatning etter kansellering av kontrakter for IT-leveranse.

1. Nærmere om sakens bakgrunn

Saksøker, Softship GmbH (Softship), er et tysk selskap som utvikler og selger programvareløsninger og servicetjenester til shippingindustrien. Selskapets forretningsmodell er å tilby standard programvare med mulighet til individuelle endringer eller tilpasninger for kunden.

Saksøkte, Wallenius Wilhelmsen Ocean AS (WWO), er et av verdens største rederier med hovedkontor i Norge.

I september 2018 ble det inngått avtale mellom Softship og WWO om kjøp av Softships programvare «Standard Lima Application Suite» (Lima). Programvaren skulle brukes for å håndtere logistikk og ulike forretningsprosesser hos WWO. Partene signerte til sammen seks delavtaler som regulerer ulike sider av kontraktsforholdet; kjøp av lisens for å bruke programvaren, vedlikehold og brukerstøtte, konsulentbistand og særskilt tilpasning av programvaren til kunden.

Det ble avtalt at Softship skulle tilby konsulentttjenester for å avklare WWOs behov for å få laget tilpasninger/endringer til standardprogrammet. Denne delen av Softships leveranse er regulert i *bistandsavtalen*. Det ble også inngått en avtale om utvikling av programvare, *utviklingsavtalen*. Uenigheten knytter seg til disse to avtalene.

Den 12. september 2019 valgte WWO å benytte seg av kontraktsfestet rett til kansellering. Det er enighet om avtalen ga WWO rett til å kansellere. Uenigheten gjelder Softships rett til kompensasjon som følge av kanselleringen.

Partene har kommet til enighet om enkelte av kravspostene. Denne tvisten gjelder Softships krav på erstatning for konsulenttimer som Softship hadde avsatt, både innenfor og etter oppsigelsestiden, samt for reservert konsulentkapasitet for programvareutvikling for WWO. I tillegg har Softship krevet betalt for administrativt arbeid i forbindelse med kanselleringen.

2. Partenes anførsler og påstand

Saksøker, Softship GmbH, har i hovedsak anført:

Det var mange uavklarte spørsmål rundt WWOs behov for utvikling og tilpasning av standard programvaren Lima. Det var en synlig risiko for begge parter for at det ville bli

behov for omfattende endringer og tilpasningsarbeider. Partene hadde en felles forståelse av at prosjektet skulle vare i 2-3 år og at det ville bli behov for flere trinn med kartlegging av WWOs behov og utviklingsarbeider gjennom hele prosjektets gang. Det var estimert at det ville medgå 1150 dager til konsulenter under bistandsavtalen. Dette ville hatt en kostnad på EUR 1 244 000.

WWO fremsatte to ganger et ønske om kortere tidslinje og fremgangsmåte og realiteten for Softship var at prosjektet måtte gjennomføres på åtte måneder kortere tid enn det opprinnelig var lagt opp til. Dette innebar at Softship måtte reservere betydelig med personell for å kunne levere sin del av ytelsen. Dette var WWO kjent med.

Bistandsavtalen punkt 2.5 bokstav b, gir Softship rett til dekning av kostnader forbundet med at konsulentkapasitet reservert til prosjektet ikke har blitt utnyttet som forutsatt. Softship hadde liten mulighet til å omdisponere personell fra ett kundeprosjekt til et annet. Hver reserve, men ikke utnyttede konsulenttime representerer en kostnad.

Kanselleringen har påført Softship betydelige kostnader både i tiden før og etter kanselleringsperioden. Kostnadene er dokumentert gjennom fremlagte timelister.

Kanselleringsbestemmelsen i bistandsavtalen punkt 2.5 c hjemler Softships krav knyttet til konsulenttimer som var reservert til prosjektet men som bortfalt på grunn av kanselleringen. Kravet utgjør EUR 88 080 for timer innenfor kontraktens oppsigelsestid på 30 dager. Partene var enige om at Softship skulle stille de aktuelle konsulentene til rådighet. For denne perioden er det beregnet fullt vederlag for konsulentene. For tiden etter oppsigelsestidens utløp og ut 2019 er kravet EUR 103 646,97. Det er da beregnet utfra Softships kostnad til konsulentene med EUR 71,53.

Videre har Softship krav på kompensasjon for kostnader forbundet med at reservert utviklingskapasitet til L19/04-lanseringen bortfalt. Dette er hjemlet i utviklingsavtalen punkt 2.4 bokstav b. Den aktuelle bestemmelsen må tolkes på samme måte som den nær identiske bestemmelsen i bistandsavtalen punkt 2.5 bokstav b), slik at den omfatter dekning av kostnader forbundet med at reservert konsulentkapasitet ikke blir utnyttet som forutsatt – totalt EUR 315 733,42. For utviklingsarbeider var det lagt opp til fire årlige lanseringer og Softship planla med full kapasitetsutnyttelse i hver lansering. Det var forutsatt at WWO skulle bestille utviklingsarbeid, og det var nødvendig å reservere betydelig kapasitet basert på de signalene WWO hadde gitt. Det var estimert behov for å reservere 600 dager, til sammen 4 800 timer til endrings- og utviklingsarbeider. Det samlede utviklingsbudsjettet var altså EUR 624 000 og det var WWO innforstått med.

Softship reserverte arbeidskapasitet hos mer enn 30 av selskapets utviklere for å håndtere behovet for endrings-, implementerings- og utviklingsarbeider i forbindelse med L 19/04

lanseringen. Utviklingsarbeidene var nær ferdig designet og planlagt og det var satt av omfattende kapasitet til den påfølgende utviklingsfasen.

Softship hadde reservert 4414 timer til L 19/04-lanseringen med en kostnad på EUR 71,53. Til sammen utgjør denne posten EUR 315.733,42.

Konsulentene kunne bare i svært liten grad brukes på andre prosjekter når arbeidet bortfalt så plutselig. De gjorde noe internarbeid for Softship, men dette var ikke fakturerbar tid og er således en kostnad for Softship.

Det er ikke grunnlag for å redusere kravet.

Det gjelder ingen tapsbegrensningsplikt, og under enhver omstendighet er denne ikke misligholdt.

Softship har også krav på kompensasjon for kostnader knyttet til håndtering av kanselleringen i Softships ledelse og administrasjon. Disse brukte betydelig antall timer på å håndtere situasjonen etter kanselleringen. Til sammen har det medgått 104 timer. Denne posten utgjør EUR 15.600 og grunnlaget er bistandsavtalen punkt 2.5 c. Kostnadene er en direkte konsekvens av kanselleringen og er direkte kostnader i bestemmelsens forstand.

Saksøker, Softship Aktiengesellschaft GmbH, har nedlagt slik påstand

1. Wallenius Wilhelmsen Ocean AS dømmes til å betale Softship GmbH EUR 523.060,69 med tillegg av lovens forsinkelsesrente regnet fra 14. oktober 2019 og til betaling.
2. Softship GmbH tilkjennes sakskostnadene.

Saksøkte, Wallenius Wilhelmsen Ocean AS, har i hovedsak anført

WWO forutsatte at Lima standard programvare ville dekke de fleste av WWOs behov og at det ville være begrenset behov for tilpasninger til standardprogramvaren. En av årsakene til kanselleringen var at omfanget av tilpasninger og endringer ble stort. Da WWO kansellerte avtalen ga Softship uttrykk for at videre arbeid ville bli stanset.

Da kanselleringen skjedde, var prosjektet i etableringsfasen. Det var utført begrenset arbeid, og WWO har betalt for det arbeidet som har blitt utført.

Softships krav knytter seg imidlertid ikke til utført arbeid eller pågående arbeidsprosesser som skulle utføres, men til reserverte ressurser. Dette er ingen «documented cost», jf bistandsavtalen punkt 2.5 bokstav b.

Softship var ikke forpliktet til å reservere så betydelige ressurser og det må være Softships egen risiko at de har gjort det. WWO er ikke forpliktet til å dekke reservert kapasitet. Etter avtalen skulle WWO betale etter utført arbeid. Dette gjelder også innenfor oppsigelsesperioden på 30 dager.

Subsidiært anføres at betalingen i kanselleringsperioden må reduseres betydelig. Flere av konsulentene arbeidet også for andre kunder både før og etter kanselleringen, hvilket kravsoppstillingen ikke reflekterer. For flere av konsulentene har også softship fakturert flere timer i kanselleringsperioden enn gjennomsnittlig antall timer ført i tiden før kanselleringen. Softships krav må derfor under enhver omstendighet reduseres.

WWO bestrider også kravet på reservert konsulentkapasitet i tiden etter kanselleringsperioden og ut 2019. Bistandsavtalen har en kanselleringsperiode på 30 dager, hvilket avskjærer Softships adgang til å kreve betalt utover denne perioden. Det var heller ingen pågående avrop under bistandsavtalen på kanselleringsstidspunktet.

Dokumentene i saken underbygger for øvrig at Softship har krevet erstatning for konsulenter som har blitt oppsagt, fraværende eller hatt annet fakturerbart arbeid i samme tidsperiode.

WWO bestrider også Softships krav på erstatning med EUR 315 000 for "reservert kapasitet" blant sine utviklere for forventet arbeid med endringsordre i tilknytning til L19/04-lanseringen.

Utviklingsavtalen har en kanselleringsperiode på en uke som avskjærer krav utover denne perioden. (I denne perioden arbeidet Softships utviklere for øvrig med RfC'er tilknyttet L19/03 lanseringen som er dekket av « *Krav om betaling for utførte tilpasninger i forbindelse med L19/03-lanseringen (CDA 2.4 a)* » som er erkjent av WWO.

Dessuten hadde partene på kanselleringsstidspunktet ennå ikke avtalt at Softship skulle utføre særskilte tilpasninger tilknyttet L19/04 lanseringen. Det forelå derfor ingen avtalte endringsordre for arbeid med tilpasninger av programvaren.

Dokumentene i saken har også avdekket at Softship aldri allokerter/reserverte utviklere til å utføre slikt arbeid i en konkret tidsperiode.

Saksøkte, Wallenius Wilhelmsen Ocean AS, har nedlagt slik påstand

1. Wallenius Wilhelmsen Ocean AS frifinnes.
2. Wallenius Wilhelmsen Ocean AS tilkjennes sakskostnader.

3. Rettens vurdering

3.1.Om kontraktsforholdet

Som nevnt foran, inngikk partene seks ulike delavtaler for oppdraget. En overordnet avtale; Master Services Agreement (Masteravtalen), Professional Services Agreement (Bistandsavtalen), Customization and Development Agreement (Utviklingsavtalen), License and Maintenance Agreement (lisens og vedlikeholdsavtalen), Data Procession Agreement (Databehandlingsavtalen) og Escrow Agreement (Escrow avtalen).

Kravene i saken er fundert på bistandsavtalen og utviklingsavtalen. Retten vil allikevel ta utgangspunkt i at Masteravtalen definerer hva de ulike avtalene er ment å regulere. Det fremgår av masteravtalen at formålet med bistandsavtalen var å regulere etableringen av prosjektet, konsulenttjenester, opplæring og konfigurasjon av løsningen og et «call-off regime» for tilpasning og utviklingstjenester. Softship skulle også drive «Business Process Mapping – BPM» som innebar å jevnlig kartlegge arbeidsprosessene i WWO for å se om standard programvare kunne brukes, eller om det var behov for endringer. Utviklingsavtalen skal regulere tilpasning og utvikling av programvaren etter at dette er bestilt i samsvar med bistands- og utviklingsavtalen.

Det var således slik at konsulentbistand for å avdekke WWOs behov opp mot funksjonaliteten i standard Lima programvaren, og utforming av spesifikasjoner for endringer/utvikling falt inn under bistandsavtalen. Når spesifikasjonene var utformet, skulle Softship sende tilbud/endringsordre, «RfC» (Request for Change) med akseptfrist til WWO. Dersom RfC ble akseptert innen fristen, forpliktet Softship seg til å levere endringsarbeidet i henhold til et angitt tidspunkt. Når tilbudet var akseptert av WWO trådte utviklingsavtalen i kraft.

.

3.2.Nærmere om de ulike kravene

3.2.1 Kravet om dekning av konsulenttimer som Softship hadde allokert til prosjektet men som ikke ble benyttet grunnet kanselleringen.

Softship hadde reservert tid for konsulenter som var ment å jobbe etter bistandsavtalen.

Bistandsavtalen punkt 2.6 regulerer partenenes rett til å kansellere avtalen. Den lyder slik:

The Services may be cancelled by the Customer by giving thirty (30) days' written notice.

In the case of cancellation prior to the completion of the Services, the customer shall pay:

- a) The amount owing to the Contractor for the work already performed.*
- b) The documented costs incurred by the Contractor in relation to the reassignment of personnel*
- c) Other direct costs incurred by the Contractor as a result of the cancellation.*

Avtalen gir således WWO rett til å kansellere uten begrunnelse eller vilkår. Det sentrale punkt er bokstav b). Det er opplyst at WWO har betalt for arbeid som er utført, etter bokstav a).

Spørsmålet er om konsulentressurser som ble reservert, men ikke benyttet, kan anses som "documented costs in relation to the reassignment of personnel". I den norske versjonen av standardavtalen brukes betegnelsen «Konsulentens dokumenterte kostnader knyttet til omdisponering av personell».

Retten tar utgangspunkt i at Softship etter bistandsavtalen var forpliktet til å levere konsulentttjenester til WWO. Det fremgår av avtalen at det var et «call-off» regime, slik at WWO kunne bestille konsulentttjenester løpende. Det var avtalt mellom partene i april 2019 at Softship hadde plikt til å stille til rådighet for WWO én prosjektleder og fem konsulenter til enhver tid. Dette var således en løpende forpliktelse, som ikke forutsatte noen særskilt bestilling fra WWOs side.

Softships krav under denne posten er begrenset til én prosjektleder og fem konsulenter. Kostnader til disse konsulentene og en prosjektleder, representerer en kostnad for Softship. Spørsmålet er hva som ligger i begrensningen «in relation to the reassignment of personnel» eller «knyttet til omdisponering av personell» som det heter i den norske standardavtalen. WWO har anført at dette må være kostnader forbundet med at personell

må flyttes fysisk til et annet prosjekt. Softship har anført at alle kostnader forbundet med at personale ikke kunne benyttes er knyttet til omdisponering av personell.

Det er avtalens ordlyd som gir utgangspunktet for tolkningen såfremt forholdet er regulert i avtalen. I dette tilfellet er kansellering regulert og ordlyden i kanselleringsbestemmelsene vil følgelig ha tung vekt. Tolkningsmomenter vil være avtalens bakgrunn og formål og forhandlinger mellom partene samt partenes forutsetninger såfremt de er enige i disse.

Både bistands- og utviklingsavtalen baserer seg på statens standardavtaler, henholdsvis SSA-B og SSA-T som inneholder tilsvarende formulering.

Retten er ikke kjent med avgjørelser i rettspraksis eller annen praksis som kan gi veiledning for tolkning av standardavtalen. Retten er heller ikke kjent med sammenlignbare formuleringer i andre standardavtaler som kan gi tolkningsstøtte.

Det er opplyst at det var WWOs krav under forhandlingene at statens standardavtaler ble brukt. Det er anført at tolkningstvil skal gå utover avtalekonsipisten. Retten vurderer ikke at WWO kan anses som avtalekonsipisten i denne sammenheng, med den konsekvens at tolkningstvil skal gå utover dem. Det er også anført at Softship var den (mest) profesjonelle part, siden de er et IT firma og avtalen er innenfor deres fagområde. I kontrakter inngått i næring mellom to profesjonelle parter følger det imidlertid av rettspraksis og teori at kontrakten skal tolkes objektivt, jf blant annet RT-2002-1155. Ordlyden vil da også tillegges stor vekt. Det er her opplyst at begge parter var bistått av advokater i kontraktsprosessen og det var en langvarig forhandlingsprosess som munnet ut i en omfattende kontrakt i seks deler. Softship var riktig nok ikke representert før mot slutten av forhandlingene, men ifølge Håvard Meldahl i WWO var forhandlingene på dette tidspunkt knyttet bruken av statens standardavtaler. Begge parter må således kunne karakteriseres som profesjonelle og retten kan ikke se at de momenter som her er nevnt trekker i en særskilt tolkningsretning.

Partsrepresentanter fra hver av sidene har forklart at de hadde ulike forventninger til omfanget av Softships ytelse. Det fremgår av dokumentasjonen at partene har forutsatt at prosjektet var omfattende og hensikten var at det skulle løpe i 2-3 år. Avtaleteksten avspeiler imidlertid betydelig fleksibilitet, slik retten leser avtalekomplekset. Det er lagt opp til et fast kjøp av programvare og lisens samt vedlikehold i den forbindelse. WWO har betalt for dette, samt for årlig vedlikehold og brukerstøtte for to år. WWO har også betalt for konsulenttimer hvor arbeid er utført for WWO frem til kanselleringsdato.

Det er imidlertid ikke fastsatt noen konkret sluttdato i avtalen. Dette underbygger at det var uklart hva som ville bli omfanget av endringsarbeider. Avtalens utforming hva angår betaling, avspeiler også fleksibilitet, idet det fremgår klart av både bistandsavtalen og

utviklingsavtalen at WWO kun skulle betale for utført arbeide og materiell. Dette er inntatt uttrykkelig begge steder, Utviklingsarbeidet var ment å skje etter fastpris.

Statens standardavtale SSA T legger opp til en standard kompensasjon ved avbestilling på et gitt tidspunkt. Utviklingsavtalen inneholder imidlertid ikke noen slik regel. Dette er således tatt ut i avtaleforholdet mellom partene. Retten må legge til grunn at partene har hatt et bevisst forhold til dette. Det er også bestemt en kortere oppsigelsesfrist for utviklingsavtalen, én uke, enn det standardavtalen legger opp til, som er 30 dager. Disse momenter tilsier at partene har ment at det skal være fleksibilitet utover standardleveransen. Slik retten tolker avtaleforholdet er dette også naturlig utfra karakteren av avtalen, hvor en viktig del av Softships forpliktelse var å analysere WWOs behov for tilpasninger. Omfanget av dette var altså uklart. Hva partene har forutsatt i denne forbindelse har vist seg å være ulikt. Retten kan ikke se at partene har hatt en felles forutsetning om at prosjektets omfang hadde en spesifikk størrelse, utover leveranse av standardvaren. At partene hadde ulike forventninger synes også å ha vært en av årsakene til at WWO kansellerte avtalen. Håvard Meldahl og prosjektleder Scott Gibson fra WWO forklarte at de så at det ville bli behov for så omfattende endringer og tillegg til programvaren at prosjektet måtte avsluttes. Slik retten tolker dette, illustrerer det partenes ulike forventninger. Retten kan derfor ikke legge til grunn at partene har hatt som felles forutsetning at prosjektet skulle være av et visst omfang når det gjelder konsulent-/utviklertimer utover det som var knyttet til standardleveransen.

I fortolkningen av punkt 2.6 i bistandsavtalen har retten sett hen til at det var en 30 dagers frist for kansellering. Det fremgår ikke av bestemmelsen hva betydningen av oppsigelsesfristen er utover at det innebærer en tidsmessig grense for når kontrakten mellom partene opphører. Retten ser det naturlig at oppsigelsesfristen var ment å trekke et tidsskille for partenes forpliktelser etter en oppsigelse. Dette er en vanlig konsekvens av oppsigelsesfrister i andre typer kontraktsforhold.

Slik retten tolker avtaleforholdet, innebar oppsigelsesfristen i bistandsavtalen at avtalen fremdeles løp i 30 dager etter oppsigelsen og at Softship i den perioden var forpliktet til å stille med en prosjektleder og fem konsulenter, slik partene hadde avtalt i april 2019. Etter kanselleringen var det ikke behov for disse i prosjektet, men i den grad det ikke har vært annet inntektsbringende arbeid disse kunne settes til, var det ikke mulig å omdisponere dem. De kunne derfor ikke omdisponeres. Retten anser at kostnadene med disse personene i oppsigelsestiden må anses som en kostnad og at denne var *knyttet til omdisponering av personell* jf avtalens punkt 2.6 bokstav b.

Etter at kanselleringstiden var over, tolker retten punkt 2.6 slik at partene var uforpliktet etter avtalen. Softship hadde da ingen plikt til å reservere personell for WWO. Softship hadde riktig nok gitt uttrykk for at de hadde beregnet at prosjektet ville kreve svært mange konsulenttimer, men retten kan som nevnt ikke se at partene hadde en felles forståelse av at

Softship hadde en slik forpliktelse, eller at WWO ville være bundet til å dekke kostnadene til en slik reservasjon. Det vil normalt ligge innenfor en viss driftsrisiko at personell må omrokeres på kort varsel. Dette avspeiles også av at Softship i saksforberedelsen har opplyst at det i et slikt prosjekt er lagt opp til fleksibilitet i utnyttelsen av ressurser, både med hensyn til når i prosjektet det er behov for kapasitet, samt i hvilket omfang og hvor lenge. Softships drift må således ta høyde for en fleksibel disponering av de ansatte når partene ikke har avtalt noe annet. Etter rettens syn hadde WWO grunn til å tro at Softship hadde rigget driften slik, all den tid noe annet ikke er uttrykkelig avtalt. Dersom Softship hadde ment at de skulle få dekket reservert (beregnet) kapasitet, var det naturlig at dette var presisert i kontrakten eller at dokumentasjonen for øvrig underbygget at partene var enige i at dette var en del av det WWO bandt seg til å dekke.

Retten tolker da kanselleringsbestemmelsen slik at WWO ikke kan holdes ansvarlig for reservert kapasitet etter en kanselleringsfrist på 30 dager.

3.2.2. *Kravet om å dekke timer forbundet med kanselleringen*

Softship har krevet dekket 104 timer for arbeid forbundet med kanselleringen. Retten ser dette som «*Other direct costs incurred by the Contractor as a result of the cancellation*» og som dekningsmessig.

Retten har lagt vekt på at det var en omfattende kontrakt som var ment å vare i 2-3 år og med et stort antall ansatte involvert fra Softships side. Retten finner det utvilsomt at kostnader til administrativt arbeid med å avslutte arbeidsforhold og omdisponere konsulenter er en direkte kostnad Softship har hatt som følge av avbestillingen, jf avtalen punkt 2.6 bokstav c).

Retten har i det forestående omtalt det dekningsmessige som *kostnader* Softship har hatt. Ordbruken i avtalen punkt 2.6 er «kostnader» og det vil da være riktig å ta utgangspunkt i Softships kostnader, som er det som er oppgitt som lønn for konsulentene, og ikke utfakturerbar timepris. Det siste ville innebåret at også fortjeneste skulle erstattes, men det ligger ikke innenfor avtalens ordbruk. Retten vil også bemerke at avtalens punkt om erstatning ved kontraktsbrudd (punkt 6.3.4) bestemmer at avtalebrudd fra den ene siden medfører ansvar for direkte tap («loss»). I punkt 6.3.5 spesifiseres at indirekte tap ikke kan kreves erstattes. Som eksempel på indirekte tap er nevnt tapt fortjeneste. I lys av dette ville det vært unaturlig å innfortolke i punkt 2.6 at en avtalebestemt, vilkårsløs rett til kansellering skulle medført ansvar for fortjenestetap all den tid avtalebrudd ikke medfører et slikt ansvar.

Softship har beregnet sine kostnader med en flat sum på EUR 71,53 pr time. Dette ligger til grunn for beregningen av konsulentutgifter og også for utgifter til administrasjonen. Beløpet er ikke bestridt, og retten legger dette til grunn for beregningen av Softships krav.

Softship har beregnet timebruken til en prosjektleder og fem konsulenter i oppsigelsestiden til 656 timer. Multiplisert med 71,53 blir da Softships krav her EUR 46.923,-.

Det er anført at Softship har brutt tapsbegrensningsplikten ved at de ikke har dokumentert at de har forsøkt å skaffe annet inntektsgivende arbeid for prosjektleder og konsulentene. Softship har anført at de ikke har en tapsbegrensningsplikt. Retten finner det ikke nødvendig å gå nærmere inn på vurderingen av om Softship hadde en tapsbegrensningsplikt. Retten kan uansett ikke se at det er sannsynlig at Softship ikke har gjort det de kunne for å begrense sitt tap. I en periode på 30 dager etter en oppsigelse av et slikt omfattende prosjekt kan det mest sannsynlig ikke forventes at det vil være mulig å etablere andre inntektsbringende arbeidsoppgaver for prosjektleder og konsulenter.

Retten finner heller ikke grunnlag for å redusere kravet utfra WWOs anførsel om at beregnet kapasitet overstiger den kapasiteten de angitte konsulentene i månedene før oppsigelsen hadde brukt på prosjektet. Retten bemerker at WWOs beregning ikke har tatt høyde for at det var sommerferie, som normalt ble avviklet med rundt 3 uker. Dette gjør beregningen usikker.

Det er imidlertid opplyst at noen av konsulentene utførte noe internarbeid for Softship i den tiden det er krevet kompensasjon for. Dette ble opplyst å kunne være egenopplæring, internopplæring, skrive spesifikasjoner for produktutvikling m.v. Selv om dette ikke er inntektsbringende arbeid, anser retten at internarbeid vil være verdiskapende for Softship, og at dette var arbeid noen uansett måtte gjort i selskapet. Dette må gå til fradrag i beregningen av kostnaden. Det er uklart i hvilket omfang konsulentene drev internarbeid. Retten fastsetter derfor fradraget skjønnsmessig til 10 %. Kravet for dekning av reservert konsulentkapasitet i oppsigelsestiden beregnes derved til EUR 42.230.

For tidsbruk for å håndtere kanselleringen er det krevet dekket 104 timer. Multiplisert med 71,53 blir da Softships krav på dette punkt EUR 7.439,-.

3.2.3. Kompensasjon for kostnader forbundet med at reservert utviklingskapasitet til L 19/04-lanseringen bortfalt

Softship har også krevet at WWO skal dekke kostnader forbundet med at et betydelig omfang timer for utviklere ble reservert i forbindelse med en endringsordre kalt L 19/04-

lanseringen. Det er krevet dekket 4414 timer. Kravet er grunnet i utviklingsavtalen punkt 2.4 bokstav b).

Utviklingsavtalens kanselleringsbestemmelse, punkt 2.4 lyder slik:

The Customer may cancel or temporary suspend, in whole or in part, the RfCs ordered under this Agreement on one (1) week's written notice.

In the event of such cancellation, the Customer shall pay:

- a) Any amount due to the Contractor in respect of such part of the RfC development as has already been completed.*
- b) The Contractor's necessary and documented direct costs in relation to the reassignment of personnel.*
- c) Other documented direct costs incurred by the Contractor as the result of the cancellation, including disbursements and costs that have been incurred by the Contractor prior to its receipt of the notice of cancellation, and which the Contractor is unable to make use of for other purposes.*

Det følger av avtalen at det er *bestilte* endringsordre (RfCs) som kan avbestilles etter denne bestemmelsen. Også masteravtalen legger til grunn at det er *bestilte* endringsordre som er omfattet av utviklingsavtalen. Det er ikke bestridt at WWO på kanselleringsstidspunktet ikke hadde gjort noen bestilling av endringsordre for L 19/04-lanseringen. Når det gjelder betaling for konsulentarbeid som ledet frem til L 19/04-lanseringen, har WWO etterkommet kravet om dette.

Softship har allikevel tatt til orde for at WWO er erstatningspliktig for reservert utviklerkapasitet og argumentert med at prosjektet nødvendiggjorde at Softship reserverte betydelig kapasitet for å kunne levere i samsvar med det som var gjennomføringstiden for prosjektet. Softship har opplyst at de reserverte kapasitet hos mer enn 30 av selskapets utviklere for å håndtere endringsarbeid i forbindelse med L 19/04 lanseringen.

Retten kan ikke se at utviklingsavtalen gir grunnlag for å kreve kompensasjon for utviklerkapasitet som ikke kom til nytte. Som nevnt, fremgår det av utviklingsavtalen selv og av masteravtalen at utviklingsavtalen kommer til anvendelse når endringsordre er inngitt. Det var ikke inngitt noen endringsordre på kanselleringsstidspunktet. WWO har således ikke foretatt noen kansellering etter utviklingsavtalen punkt 2.3. Det var riktig nok svært nær fristen for en endringsordre og partene hadde nedlagt arbeid med å utarbeide spesifikasjonene for en endringsordre. Dette er et omfattende arbeid, som er omtalt som en «RfC-prosess», som består av å analysere WWOs behov opp mot standard programvare og definere endringsløsningen. Softship skulle så utarbeide spesifikasjoner basert på analysen.

De skulle deretter sende et tilbud til WWO med fastpris samt siste bestillingsdato for å kunne levere til et fast, angitt tidspunkt.

At Softship hadde rigget organisasjonen for å etterkomme kommende endringsordre, kan etter rettens syn ikke føre til at kompensasjonsbestemmelsen må tolkes utvidende, slik Softship har tatt til orde for. Slik retten leser kanselleringsklausulen innebar utviklingsavtalen ikke noe ansvar for WWO for reservert kapasitet for det tilfellet at det ikke ble inngitt noen endringsordre. WWO var for øvrig heller ikke forpliktet til å inngi endringsordre. Eventuelle endringsordre skulle dessuten gjøres til fast avtalt pris for den enkelte ordren. Avtaleregimet legger således opp til en stor grad av fleksibilitet frem til endringsordre er avtalt.

Som nevnt har retten ikke funnet det sannsynliggjort at partene har hatt en felles forståelse om at WWO skulle holdes ansvarlig for reservert, men ikke benyttet, arbeidskapasitet hos Softship. Retten bemerker også, som nevnt foran, at Statens Standardavtale (SSA-T) inneholder en egen klausul om kompensasjon for avbestilling i spesifiseringsfasen. Spesifiseringsfasen er den perioden hvor leverandøren utarbeider en detaljspesifikasjon for leveransen, men før endringsordre er gitt. I kontraktsforholdet denne saken gjelder, er det ikke inntatt noen slik klausul. Det er heller ingen klausul om et standardisert avbestillingsgebyr, slik det er i den norske standardavtalen. Det siste forutsetter dog at bestilling av endringsordre er gitt. Retten må forutsette at partene har hatt et bevisst forhold til de endringer i standardavtalen som er gjort og at avtaleteksten som er valgt har skjedd bevisst. Retten tillegger avtaleteksten og ordlyden avgjørende betydning.

Retten ser at en slik tolkning av avtalen her *kan* lede til et ubalansert resultat i favør av WWO. Det samlede utviklingsbudsjettet var estimert til EUR 624 000 og Softship hadde økt kapasiteten som følge av WWOs krav til økt fremdriftstempo. Retten kan imidlertid ikke se at rimelighetshensyn gir grunnlag for å tolke utviklingsavtalen utvidende, all den tid kontrakten er inngått mellom profesjonelle aktører som begge var bistått av advokater etter langvarige forhandlinger. Retten bemerker også at Softship har akseptert WWOs krav om økt fremdriftshastighet, uten å forbeholde seg retten til å få avtalens kanselleringsklausul justert. Når Softship, for å kunne levere til avtalt frist for den enkelte endringsordre, var avhengig av å reservere et stort antall arbeidstimer, ville det vært naturlig at avbestilling og kompensasjon var regulert nærmere. Fravær av en slik klausul må nødvendigvis gå i Softships disfavør.

En konsekvens av at kompensasjonsbestemmelsen ikke gjelder før endringsordre er gitt, vil imidlertid være at reservert kapasitet hos utviklerne ikke er dekningsmessige.

Under hovedforhandlingen anførte Softships prosessfullmektig at denne delen av kravet også er forankret i avtalens vederlagsbestemmelser, og ikke som et erstatningskrav etter utviklingsavtalen punkt 2.4.

Retten bemerker at anførselen er fremsatt for sent men skal allikevel fremheve, som retten har drøftet foran, at retten ikke kan se at det er avtalt vederlag for reserverte ressurser, hverken uttrykkelig eller gjennom forutsetninger som partene har anses å ha kommet til enighet om.

3.4 Konklusjon

Softship har etter dette krav på EUR 49.669, slik retten har konkludert foran. Det er også krevet forsinkelsesrenter. Dette er ikke bestridt, og retten idømmer også dette med oppstart 14. oktober 2019 som begjært.

3.5 Sakskostnader

Begge parter har krevet sakskostnader dekket.

Twisteloven § 20-2 (1) bestemmer at den som har vunnet saken fullt ut skal ha dekket sine omkostninger. Annet ledd i samme bestemmelse bestemmer at «saken er vunnet hvis parten har fått medhold fullt ut eller i det vesentlige».

Spørsmålet er hvordan dette skal slå ut når Softship har fått delvis medhold i sitt krav.

I følge Rettsdatas lovkommentar til denne bestemmelsen, er medhold «i det vesentlige» «oppnådd når resultatet for parten er så gunstig at motparten ikke har oppnådd noe av betydning sammenholdt med det som ville vært situasjonen om motparten hadde akseptert den vinnende parts standpunkt fullt ut før sak ble reist».

Det skal gjøres en bred vurdering, hvor forholdet mellom partenes påstander og domsresultatet er relevant, men man må også se hen til hvor hovedtyngden i de reelle tvistepunktene har ligget. I vurderingen av påstand mot domsresultat må det tas utgangspunkt i påstanden i stevningen og tilsvaret.

I stevningen krevet Softship EUR 954 450. I juni i år endret Softship påstanden til EUR 578.180. Etter dette, kort tid før hovedforhandlingen, har WWO etterkommet deler av kravet, slik at påstanden under hovedforhandlingen var EUR 523.060.

Retten vurderer etter en totalvurdering at WWO har vunnet saken i det vesentlige. Utfra Softships påstand i stevningen utgjør domsresultatet grovt regnet 5 % av kravet. Selv etter at påstanden var betydelig redusert fra Softships side, utgjør domsresultatet for dem mindre enn 10 % av kravet.

Det er også opplyst at WWO i mai i år fremsatte EUR 130.000 som forlikstilbud overfor Softship. Selv om WWO etter dette har etterkommet deler av Softships krav, som utgjør EUR 55.120, har Softship allikevel oppnådd mindre ved rettens dom enn de ville gjort om de aksepterte WWOs forlikstilbud i mai.

Retten konkluderer da med at Softship plikter å dekke WWOs sakskostnader.

WWO har krevet dekket 809.055 kroner i sakskostnader med tillegg av MVA. Det er krevet for 20 timer til og med tilsvaret, 183 timer frem til oppstart hovedforhandling og 30 timer for sakens avslutning ved retten og etterarbeid. Noe av arbeidet har blitt utført av advokatfullmektiger, til en timepris på 2430,- og 2070,-, men det aller meste er utført av advokat Ellingsen til en timepris på 3.665,-/3.690,-

Softship har tatt til orde for at kravet er for høyt. Det er vist til argumentasjonen i HR-2020-1515-U.

Retten gjengir fra nevnte avgjørelse:

Etter tvisteloven § 20-5 første ledd første punktum skal full erstatning for sakskostnader dekke alle partens «nødvendige kostnader» ved saken. Ved vurderingen av om kostnadene har vært nødvendige, legges det etter andre punktum vekt på om det «ut fra betydningen av saken har vært rimelig å pådra dem». Dette innebærer at det skal foretas en proporsjonalitetsvurdering, jf. HR-2020-611-A avsnitt 67.

I forarbeidene til tvisteloven ble det gitt klare signaler om at kostnadsnivået i sivile saker skulle reduseres, og at domstolene skulle ha en langt mer sentral rolle med å styre kostnadsnivået, jf. Ot.prp.nr.51 (2004–2005) side 51-59. Ankeutvalget viser også til redegjørelsen i Clement Endresen og Gjermund Aasbrenn, Sakskostnader på dagsordenen i Høyesterett, Lov og Rett 2019 side 353-378, på side 353-354 og 363-364, med videre referanser.

Det er de totale kostnadene som må vurderes opp mot proporsjonalitetsbegrensningen. I tvister om økonomiske verdier tas utgangspunkt i tvistegjenstandens verdi, men det må også ses hen til betydningen av saken ut over dette.

Vurderingen av advokatsalæret må omfatte både advokatens timepris og antallet medgåtte timer. I Ot.prp.nr.51 (2004–2005) side 447-448 viste Justisdepartementet til at «den part som velger å la seg bistå ved særlig kostbar bistand, som den klare hovedregel ikke kan kreve merkostnadene ved dette erstattet av motparten», og at «[h]va som vil være særlig kostbar bistand, vil måtte bero på en skjønnsmessig vurdering av omstendighetene i den aktuelle saken, samt hva det må antas at en alminnelig dyktig advokat ville ha krevd av salær i en slik sak». Generelt ville det etter departementets syn være tale om særlig kostbar bistand «dersom kostnadene – salærkravet – i en ikke uvesentlig grad avviker fra det som må antas å være nødvendig ut fra en normalmålestokk». Utvalget viser i denne sammenheng også til Clement Endresen og Gjermund Aasbrenn, Lov og Rett 2019, på side 365-366, med videre referanser.

Størrelsen på motpartens sakskostnadskrav har ikke i seg selv betydning. Noe annet er at motpartens prosessopplegg kan være av betydning, se HR-2020-313-U avsnitt 6 med videre henvisning.

...

Dersom det kreves erstatning for arbeid utført av flere, må det vurderes om dette fremstår som nødvendig eller hensiktsmessig for å få oppdraget utført på en effektiv måte, eller om de nødvendige kostnadene kunne ha vært lavere dersom det bare hadde vært benyttet én advokat.

Retten kan ikke se at timeprisen advokat Ellingsen har fakturert er for høy isolert sett. IT-kontrakter er et spesialisert juridisk fagområde, og retten anser da ikke timeprisen å være særskilt kostbar. Spørsmålet er om omfanget av arbeid har vært unødvendig.

Twistesummen var i utgangspunktet på om lag en million EURO. Som nevnt, ble saksøkers krav redusert med grovt regnet halvparten i juni i år. Den vesentligste delen av salæret til advokat Ellingsen knytter seg til tiden mellom tilsvare og oppstart hovedforhandling. Retten har notert seg at krav om bevisfremleggelse har vært avgjort to ganger av tingretten og en gang av lagmannsretten. Den ene avgjørelsen omhandler sakskostnader. Tingrettens siste avgjørelse om bevisfremleggelse omhandlet imidlertid ikke sakskostnader. Retten ser at krav om bevisfremleggelse har krevet betydelig arbeid, hvilket avspeiles i prosesskrivene. Det er opplyst at bevisfremleggelsen i seg selv også medførte behov for en del tidsbruk til dokumentgjennomgang. Det har også vært avholdt rettsmekling, som varte i 8 timer ifølge protokollen.

Samlet sett anser retten at tidsbruken ligger innenfor det som kan anses som nødvendig sett i lys av at prosessen, herunder kravene om bevisfremleggelse, også synes å ha bidratt til at Softship reduserte sitt krav betydelig under saksforberedelsen.

Retten bemerker at advokat Ellingsen var bistått av en rettslig medhjelper under hovedforhandlingen. Etter omkostningsoppgaven er det ikke krevet for dennes arbeid.

Saksomkostningene fastsettes etter dette til 809.055 med tillegg av mva.

DOMSSLUTNING

1. Wallenius Wilhelmsen Ocean AS dømmes til å betale Softship GmbH EUR 49.669 – førtinitusensekshundreogsekstini- euro med tillegg av lovens forsinkelsesrente regnet fra 14. oktober 2019 og til betaling skjer.
2. Wallenius Wilhelmsen Ocean AS tilkjennes sakskostnader med 809.055 – åttehundreognitusenogfemtifem- kroner, med tillegg av merverdiavgift. Betalingsfrist er 2 –to- uker fra dommens forkynnelse.

Retten hevet

Elisabeth Jordan Ramstad

Veiledning om anke i sivile saker vedlegges.

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt
- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.